

Programmaministerie Jeugd en Gezin
De heer mr. A. Rouvoet
Postbus 16166
2500 BD Den Haag

Postbus 753
8000 AT Zwolle
[Bezoekadres](#)
Terborchstraat 1
8011 GD Zwolle

Telefoon 038 - 422 25 26
Fax 038 - 422 68 98

info@eigen-kracht.nl
www.eigen-kracht.nl

ING 939 95 84

Betreft: bouwstenen toekomst zorg jeugd

Zwolle, 18 november 2009

Geachte heer Rouvoet,

Op 1 oktober jl. onderstreepte u in Overijssel het belang van de Eigen Kracht-conferentie. De start van een pilot in die provincie om vanuit de Centra voor Jeugd en Gezin een soort omzwaai te maken in doen en vooral ook in denken was aanleiding om in de toespraak te benadrukken dat eigen kracht van families iets is dat in de jeugdzorg voorop moet staan: als een principe van waaruit altijd geredeneerd en gehandeld moet worden. De bijdrage van uw ministerie bestaat uit het begeleidend onderzoek naar de toepassing van de conferenties in de pilot.

Een dag eerder daagde u degenen die zich betrokken voelen bij de toekomst van de jeugdzorg tijdens een toespraak in Amsterdam uit om bouwstenen daarvoor aan te dragen. Onze met u gedeelde overtuiging van de ene dag in combinatie met uw oproep tijdens de andere dag vormden aanleiding om u met onderstaande informatie van dienst te willen zijn.

Vanaf 2001 brengt de Eigen Kracht Centrale (EKC) de eigen mogelijkheden van gezinnen die met problemen kampen onder de aandacht. Systematisch onderzochten we de gegevens van gezinnen die zelf verantwoordelijkheid namen voor het zoeken naar oplossingen en in het bijzonder de effecten daarvan op aard en omvang van de hulpverlening. Vanaf 2004 beschikken we over een bibliografie van resultaten en trends. Alle onderzoek (internationaal) wijst consistent in dezelfde richting. Daardoor kan de EKC ondubbelzinnig positief reageren op vragen als: willen familiegroepen en sociale netwerken bij problemen betrokken worden? Kunnen families op een veilige manier tot besluiten en plannen komen? Maken ze dergelijke plannen? Kunnen families met een andere culturele achtergrond ook op deze manier werken? Bovendien blijkt dat families hun plannen consequent en op tijd uitvoeren, eigen hulpmiddelen inbrengen en dat (wettelijke) toezichthouders instemmen met de gemaakte plannen.

In de afgelopen twee jaar is het onderzoek verdiept. Dat leidde tot drie onderzoeken. Die hadden achtereenvolgens betrekking op de betekenis van de door families gemaakte plannen op de langere termijn, op de gevolgen van de gekozen oplossingen voor de financiering van de zorg en op de samenhang tussen inzet van eigen kracht en de intenties van wetgeving, in het bijzonder op het terrein van jeugdzorg.

Alle verkregen gegevens wijzen er op, dat de structuur van de toekomstige jeugdzorg vereenvoudigd kan worden door in situaties waarin gezinnen zich met problemen melden en er aanleiding is naar professionele hulp te verwijzen, eerst het aanwenden van de eigen kracht als protocol in te zetten.

Onze overwegingen daarbij zijn de volgende:

De professionele zorg staat onder druk van een groot aantal individuele hulpvragers. Met de capaciteit van gereguleerde en geprotocolleerde instanties is niets mis. De kritiek gaat meestal over hun te beperkte onderlinge samenwerking en afstemming. Ons pleidooi richt zich niet daarop, maar op een andere samenwerking, namelijk die tussen instantie en familie.

Het onderzoek 'Familie aan zet' (zie bijlage 1) laat zien, dat het resultaat van een professionele hulpverlener na circa negen maanden werk hetzelfde niveau heeft als de activiteit van een familie conform hun plan dat ze maakten tijdens een Eigen Kracht-conferentie. Maar er zijn verschillen. De familie bereikt de substantiële daling van het aantal zorgpunten zes maanden eerder, de gekozen oplossingen liggen 'dichter bij huis' en zijn minder complex dan die van de institutionele hulpverlening.

Daar komt bij, dat de eisen van de familie ten aanzien van veiligheid van kinderen dezelfde blijken als die van de professionals. Bovendien blijkt dat professionals een groter aantal mensen uit het netwerk leren kennen als basis voor samenwerking.

Een tweede onderzoek, op basis van casusmateriaal uit het zojuist genoemde onderzoek, leverde gegevens over de kosten van hulpverlening met en zonder een Eigen Kracht-conferentie (Van Naem & Partners, zie bijlage 2). Dit onderzoek geeft aanwijzingen voor een mogelijke aanmerkelijke besparing. De onderzochte dossiers met conferentie bleken meer dan 40% goedkoper dan die zonder conferentie. Enerzijds omdat het meestal om residentiële investeringen gaat, anderzijds omdat families om minder gedifferentieerde ambulante zorg vragen dan de aanbieders zelf kiezen.

De komende jaren zal het budget voor gesubsidieerde zorg en (justitiële) maatregelen die met die zorg gepaard gaan, zo efficiënt mogelijk gebruikt moeten worden. Een effectieve bijdrage daar aan is het 'verzilveren' van de verantwoordelijkheid die cliënten, families en sociale netwerken zelf nemen bij het uitvoeren van zorg. Wij zien de samenwerking tussen families en professionals als een opdracht die het mogelijk maakt om de professionele capaciteit te behouden door afstemming op de eigen mogelijkheden en bronnen van families.

Een derde recent onderzoek in deze lijn bevat een verkenning naar de kansen van de Eigen Kracht-conferentie in de huidige maatschappelijke context (Eigen Kracht - Burgerschap, Beleid en Barrières', voor samenvattende conclusies zie bijlage 3). Het stimuleren van Eigen Kracht past in de doelen die de regering zich op dit moment in het kader van burgerschapsbevordering stelt. Het sluit perfect aan bij de verantwoordelijkheden die de overheid zich stelt: het stimuleren van actieve sociale betrokkenheid van burgers, het stimuleren van het nemen van verantwoordelijkheid door burgers en het bijbrengen van competenties, in het bijzonder zelfredzaamheid. Het programma 'Jeugd en Gezin 2007 – 2011' verwijst ernaar. De 'Beleidsagenda' met de ambities voor 2010 kiest het versterken van Eigen Kracht als uitgangspunt.

De dialoog (vanaf 2000) tussen de regering en twee van haar adviesorganen, de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en de Raad voor de Maatschappelijke Ontwikkeling ondersteunt de lijn omtrent burgerschap in het huidige beleid. Laatstgenoemde Raad beschrijft (in het advies 'Investeren rondom kinderen') hoe in het moderne Nederland de overheid steeds meer de taxateur van risico's voor jongeren is geworden en er minder mensen op gezinnen letten: dat is steeds vaker de rol van professionals. De Raad wil de focus verschuiven, zoals beschreven in het advies. De overheid moet zich dus meer gaan richten op het bevorderen van de sociale inbedding van gezinnen. Het onlangs afgeronde onderzoeksprogramma 'De bindende kracht van families' van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek illustreert hoe een dergelijk beleid in vruchtbare aarde zal vallen.

Nederland kent een landelijk gespreide groep van mensen die op een eenvoudige manier getraind zijn om het sociale netwerk rondom kinderen groter te maken. Zij spelen voor de duur van een aantal weken in op de gehechtheid van families om hen te activeren tot onderling contact rondom het gezin. Zij binden de familie weer aan het gezin dat in problemen is geraakt. Wij willen benadrukken dat deze onafhankelijke inzet van die medeburgers essentieel is. Zij vervullen even de rol van onafhankelijk 'procesbegeleider' in een fase waarin soms ook een beroep moet worden gedaan op professionele hulp. Beleidsmakers (zoals gemeenten) en professionele hulpverleners vervullen aanvankelijk een dubbelrol tijdens de vraag om hulp. Het proefschrift 'Een goede buur' (M. Frieling, 2008) zegt daarover: 'Ongeacht of deze dubbelrol tot uiting komt, bedreigt hij het vertrouwen (...) in de rechtvaardigheid van het dialoogproces'. Om dat vertrouwen te waarborgen biedt het protocol van de Eigen Kracht uitkomst.

Daarvan zijn resultaten te verwachten, ook voor de professionele organisaties van jeugdzorg. Erik Gerritsen, directeur van het Amsterdamse Bureau Jeugdzorg, wijst op de betekenis van 'een basisorde die ook noodzakelijk is om de voorwaarden te scheppen waaronder professionele hulp effectief ingezet kan worden' (Binnenlands Bestuur, website 6-10-2009). Hij stelt dat juist bij een duurzame Jeugdzorg een langdurig en intensief beroep op Bureau Jeugdzorg onnodig zal zijn: wat bereikt wordt door veel vroegtijdiger en massaler Eigen Kracht-conferenties in (te) zetten dan nu in Nederland gebeurt.

Dat gebeurt naar zijn opvatting nog te weinig. Een aanzet daartoe gaf Mike Doolan (mede-ontwikkelaar van de Family Group Conferences, Nieuw-Zeeland) in uw aanwezigheid met zijn lezing over de twee 'systemen' – de professionals enerzijds en de familiegroep anderzijds – die zich moeilijk tot één netwerk laten smeden. Het dominante gesubsidieerde professionele systeem met regels, rechtsgelijkheid, procedures en kennis heeft (nog) weinig vertrouwen in de voortdurend wisselende (want unieke) ambities van families en hun eigen methoden om hun zaak op orde te houden.

Het vragen om klantgerichtheid op zich is daarvoor niet genoeg. Ook het stimuleren van de idee van de Eigen Kracht volstaat niet. Het is nodig om te regelen dat het echt anders wordt. Wij vragen van u om de professionals op dat punt niet in de steek te laten. Biedt hen het kader in termen als 'Zo willen wij dat burgers behandeld worden'.

Wanneer, op de drempel van bemoeienis en zorg, Eigen Kracht-conferenties worden ingezet voor jeugdigen, betekent dit een concrete invulling van aanbeveling 40 van het 'United Nations Committee on the Rights of the Child' op 30 januari jl., hetgeen onderwerp van discussie met u was over het betrekken van families bij het oplossen van de problemen van jongeren die wachten op hulp.

De Eigen Kracht *Centrale* hoopt u met deze toelichting te ondersteunen in de verdere opbouw van professionele jeugdzorg die gericht is op het versterken van de eigen kracht van families.

Hoogachtend, met vriendelijke groet,

R. van Pagée, bestuur Eigen Kracht *Centrale*

Bijlagen:

1. rapport 'Familie aan zet'
2. rapport 'Kosten van hulpverlening met en zonder een Eigen Kracht-conferentie'
3. samenvattende conclusies rapport 'Burgerschap, Beleid en Barrières'